

and playing situations are offered for the acquaintance of children with economic concepts: „necessity”, „money”, „price”, „commodity”, „services”, „purchase”, „sale”, „advertisement”, „budget”, „professions”, „natural resources” and „subject world”. Presented the recommendations on the education of the children of economical attitude to natural resources, subjects, which they are using.

Key words: economic education, economic experience, economic knowledge, economy consumption.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф., акад. МАНПО Чиж О. Н.

УДК 613.955:371.

Є. Е. Перський, І. М. Бандуров

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗДОРОВ'Я У ШКОЛЯРІВ

Розвиток і вдосконалення культури сім'ї та школи є одним з важливих напрямків зміцнення здоров'я і формування культури здоров'я дітей в різні періоди їх розвитку. В цей час формується розуміння значення фізичної активності, раціонального харчування, здорового способу життя та цінності здоров'я свого та оточуючих як найвищого пріоритету.

Протягом багатовікової історії людства за всіх суспільно-економічних формацій проблеми здоров'я посідали важливе місце в соціальному, економічному та культурному житті суспільства і були тісно пов'язані з розвитком суспільного виробництва й формуванням суспільного буття [1].

Сучасними психологами і педагогами вивчаються умови, найбільш сприятливі для цілісного розвитку дитини як особистості, формування її здоров'я, значна увага приділяється питанням дотримання підростаючим поколінням здорового способу життя. Водночас залишається недостатньо розробленою і вивченою проблема формування мотивації у школярів ціннісного ставлення до власного здоров'я. Адже зовсім не випадково ВООЗ вважає здоров'я одним з найголовніших прав людини та визначає його як стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороби чи фізичних дефектів [1]. Очевидним є той факт, що лише в такому випадку можна говорити про гармонійний розвиток індивіда.

Формування потенціалу здоров'я високого рівня у дітей відбувається за активної участі, в першу чергу, батьків і школи [4]. Тому

дослідження вікових особливостей мотивації дітей до здоров'я на сьогодні є досить актуальним питанням для формування у підростаючого покоління потенціалу здоров'я високого рівня.

Мета роботи: моніторинг вікових особливостей формування мотивації до здоров'я у дітей.

Завдання дослідження:

– визначення рейтингу здоров'я в мотиваційній сфері обстежених дітей;

– встановлення основних чинників, які впливають на мотивацію до здоров'я;

– виявлення емоційного ставлення до здоров'я у школярів;

– визначення основних категорій, які відіграють основну роль в формуванні мотивації до здоров'я у різних віковий період;

Об'єкт дослідження – учні середнього шкільного віку.

Предмет дослідження – вікова динаміка рівня мотивації до здоров'я у школярів.

Новизна роботи – вперше проведено динамічне спостереження формування мотивації до здоров'я у школярів протягом трьох з половиною років.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані результати можна використовувати для розробки освітніх програм цілеспрямованого формування потенціалу здоров'я високого рівня підростаючого покоління, гармонізації взаємовідносин дітей в родині та освітньому середовищі, а також для подальшого застосування в системі валеологізації шкільної освіти в цілому.

Дослідження було проведено в групі школярів ЗОШ І – III ступенів № 3 м. Люботин, яка має статус „Школи культури здоров'я”. Обстеження проводилось у 2008 (40 учнів) та в 2011 роках (54 особи). Методом сліпої вибірки було обрано 20 учнів, які брали участь в обох обстеженнях. Вік дітей при першому обстеженні – 9 – 11 років, при другому – 13 – 15 років.

Використана в дослідженні методика виявлення мотивацій людини заснована на припущенні, що позначення різних понять одним кольором є непрямим показником схожості емоційного відношення до даних понять [2]. Даний тест заснований на двох простих принципах. По-перше, якщо дитина позначає будь-яке поняття привабливим кольором, то це може свідчити про привабливість цього поняття, позитивне ставлення до нього. Навпаки, до понять, позначених неприємними кольорами вона і відноситься, скоріш за все, негативно. По-друге, в тому випадку, якщо два або декілька понять позначено одним кольором, то, певно, відношення до них приблизно однакове [5]. Тобто, в цих поняттях для неї є щось спільне. І якщо поняття різних категорій потрапляють до однієї групи, тобто позначаються одним кольором, то це не випадково. В процесі обробки тесту були проранговані задані поняття в порядку переваги кольорів.

В результаті отримано набори понять, позначених найприємнішими кольорами, які мають найбільше значення в житті дітей. Далі можна отримати групи, пов'язані з поняттями „моє захоплення” і „цікаве заняття”. Потім ті, які пов'язані з поняттям „моє сьогодні”, „моє майбутнє” і „моє минуле”, з'ясувати, з чим асоціюються поняття „яким я є насправді” і „яким я хочу бути”.

Всі отримані показники досліджень були занесені до комп'ютерного банку даних. Їх обробка проводилася на комп'ютері типу IBM Pentium IV з використанням табличного процесу Microsoft Excel. Редагування матеріалу забезпечувалося текстовим редактором Microsoft Word. Для статистичного аналізу використовувався пакет статистичного аналізу SPSS Statistics.

При першому обстеженні (2008 рік) рейтинг здоров'я в ієрархії цінностей школярів займав середнє місце (3 – 4). Це свідчить про його низьку значущість в системі вітальних цінностей. З віком у школярів відзначається тенденція націлення мотивації на здоров'я в ієрархію ціннісно-сміслової сфери та надання їй вищої значимості (2 – 3 місце).

Основними позитивними чинниками формування мотивації до здоров'я є компоненти категорій цінностей, які належать до блоків „уявлення про себе” – я насправді, яким я хочу бути, моє сьогодні, моє майбутнє, „цілеспрямованості – успіх, лідерство, свобода, праця, знання, дисципліна” та „захоплення – гра, творчість, хобі, природа, релігія”.

Аналіз рангування компонентів ціннісно-сміслової сфери показав динаміку ставлення опитаних до здоров'я протягом трьох з половиною років. У 2008-му році здоров'я в ієрархії цінностей школярів займало місце між 3 та 4 рангом. Це свідчило про низьку значимість цієї категорії в системі вітальних цінностей, що можливо пояснюється дуже спрощеним трактуванням цього поняття молодшими школярами.

При повторному обстеженні у 2011-му році спостерігається підвищення рангу мотивації до здоров'я на 2 місце. Це свідчить про те, що з віком у школярів відзначається тенденція влаштування мотивації до здоров'я в ієрархію цінностей та надання їй вищої значимості.

Порівнюючи дані двох обстежень, ми зробили висновок, що у 2008-му році лише для 10 відсотків учнів категорія „здоров'я” виступала як повністю задоволена базова потреба. Ще у 10 відсотків воно домінувало над іншими цінностями і 25 відсотків дітей були повністю задоволені рівнем свого здоров'я на момент обстеження. При повторному дослідженні через 3,5 роки задоволеними своїм здоров'ям виявилось 40 відсотків опитаних. Здоров'я в якості домінуючої цінності виступило у 25 відсотків школярів. А повністю задоволеною базовою потребою здоров'я виявилось у 20 відсотків учнів, що вдвічі більше за показник попереднього обстеження.

Таким чином:

Аналіз рангування компонентів ціннісно-сміслової сфери показав динаміку ставлення опитаних до здоров'я протягом трьох з половиною

років. У 2008-му році здоров'я в ієрархії цінностей школярів займало місце між 3 та 4 рангом. Це свідчило про низьку значимість цієї категорії в системі вітальних цінностей, що можливо пояснюється дуже спрощеним трактуванням цього поняття молодшими школярами. При повторному обстеженні у 2011-му році спостерігалось підвищення рангу мотивації до здоров'я на 2 місце. Це свідчить про те, що з віком у школярів відзначається тенденція влаштування мотивації до здоров'я в ієрархію цінностей та надання їй вищої значимості.

Проведений частотний розподіл понять, з якими діти асоціюють категорію „здоров'я” у молодшому шкільному віці (2008-й рік), виявив, що максимальне число повторення асоціації складало 6 – поняття „реклама і телебачення”, що може бути свідченням значного впливу інформаційних чинників на формування мотивації до здоров'я. В підлітковому віці ведуча роль відводиться природі, захищеності, матері.

У 2008 році для 10 відсотків учнів категорія „здоров'я” виступила як повністю задоволена базова потреба. Ще в 10 відсотків воно домінувало над іншими цінностями і 25 відсотків дітей були повністю задоволені рівнем свого здоров'я на момент обстеження. При повторному дослідженні через 3,5 роки задоволеними своїм здоров'ям виявилось 40 відсотків опитаних. Здоров'я в якості домінуючої цінності виступило у 25 відсотків школярів. А повністю задоволеною базовою потребою здоров'я виявилось у 20 відсотків учнів, що вдвічі більше за показник попереднього обстеження.

Для формування мотивації до здоров'я вирішальне значення мали позитивне уявлення про себе та матеріальні блага. Водночас незадоволення шкільними відносинами та негативні емоції знижували рівень мотивації до формування здоров'я у дітей. Таким чином, ми можемо допустити, що перший прихований фактор пов'язаний з негативними психологічними станами у дітей. Другим прихованим фактором скоріше за все є позитивні емоційні стани школярів.

Список використаної літератури

- 1. Агаджанян Н. А.** Учение о здоровье и проблемы адаптации / Н. А. Агаджанян, Р. М. Баевский, А. П. Барсенева. – Севастополь: Изд-во СГУ, 2000. – 204 с.
- 2. Бажин Е. Ф.** Цветовой тест отношений (ЦТО). Методические рекомендации / Е. Ф. Бажин, А. Ф. Эткинд. – Л., 1985. 18 с.
- 3. Дронов С. В.** Многомерный статистический анализ / С. В. Дронов. – Барнаул : Изд-во Алтайского гос. ун-та, 2003. – 213 с.
- 4. Морозова Н. И.** Состояние здоровья и ценностные ориентации молодежи / Н. И. Морозова // Валеология. – 2009. – №3. – С. 34 – 40.

Перський Є. Е., Бандуров І. М. Вікові особливості формування мотивації до здоров'я у школярів

З метою виявлення вікових особливостей формування мотивації до досягнення здоров'я для дітей інспекції дітей, студентів було проведено і повторне дослідження в трьох з половиною років. Метод багатовимірної шкали дозволило приблизно в розрізняти два прихованих чинників. Перший - пов'язані з негативних емоційних станів дітей. Другий прихований фактор мотивації для здоров'я є позитивним емоційним станам, які відбуваються в житті школярів.

Ключові слова: школярі, здоров'я, мотивації, системи цінностей.

Перский Е. Е., Бандуров И. М. Возрастные особенности формирования мотивации к здоровью у школьников

С целью выявления возрастных особенностей формирования мотивации к достижению здоровья для детей инспекции детей, студентов было проведено и повторное исследование в течении трех с половиной лет. Метод многомерной шкалы позволило различить два скрытых факторов. Первый – связан с отрицательных эмоциональных состояний детей. Второй скрытый фактор мотивации к здоровью является положительным эмоциональным состояниям, которые происходят в жизни школьников.

Ключевые слова: школьники, здоровья, мотивации, системы ценностей

Persky E. E., Bandurov I. M. Age Features of Motivation to Health Schoolchildren

With the purpose of exposure of the age-related features of forming of motivation to the health for children the inspection of students midchildhood was conducted and the repeated research in three with a half years.

The method of multidimensional scale allowed approximately to distinguish two hidden factor. First – related to the negative emotional states of children. The second hidden factor of motivation to the health is the positive emotional states that take place in life of schoolchildren.

Key words: schoolchildren, health, motivating, value system.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Бойчук І. Б.